

VAN VREEMDE TALEN NAAR VEREENDE TALEN

DE PLEK VAN VREEMDE TALEN
IN HET ONDERWIJS

OPENBARE LES
24 MEI 2018
PROF. DR. RICK DE GRAAFF

KENNISCENTRUM LEREN
EN INNOVEREN
LECTORAAT DIDACTIEK VAN
DE MODERNE VREEMDE TALEN

HOGESCHOOL
UTRECHT

VAN VREEMDE TALEN NAAR VEREENDE TALEN

DE PLEK VAN VREEMDE TALEN
IN HET ONDERWIJS

OPENBARE LES
24 MEI 2018
PROF. DR. RICK DE GRAAFF

KENNISCENTRUM LEREN
EN INNOVEREN
LECTORAAT DIDACTIEK VAN
DE MODERNE VREEMDE TALEN

VOORWOORD 5

1. INLEIDING 7

Met de mond vol rijtjes 7

Waarom zouden we vreemde talen leren en onderwijzen op school? 8

Positie en perspectief van vreemde talen in het onderwijs 9

2. ACTUELE ONTWIKKELINGEN IN DE VREEMDETALENDIDACTIEK 15

3. MISSIE EN VISIE VAN HET LECTORAAT DIDACTIEK VAN DE MODERNE VREEMDE TALEN 19

4. LECTORAAT, BEROEPSPRAKTIJK EN OPLEIDINGSPRAKTIJK 23

Relevantie van het lectoraat voor de beroepspraktijk 23

Relevantie van het lectoraat voor onderwijs en scholing 24

Vakdidactiek in het gepersonaliseerd curriculum van de HU 28

5. DOELEN EN ONDERZOEKSLIJNEN VAN HET LECTORAAT 31

Inventarisatie van opbouw en samenhang 31

Gewenste versterking 32

Beoogde focus van ontwikkeling en implementatie 32

Gerealiseerde opbrengst 33

6. VAN VREEMDE TALEN NAAR VEREENDE TALEN 37

Kristina Goodnight 38

Irene de Kleyn 39

Tobey Nelson 41

Charline Rouffet 41

Karin Haan 43

Oliver Greiner 44

Melissa Willemsen 45

Catherine van Beuningen 46

Referenties 49

Kenniscentrum Leren en Innoveren 51

Curriculum vitae 53

Colofon 55

“LANGUAGE IS A
MEANS OF TRANSPORT
**THAT TAKES YOU
TO THE PLACES YOU
WANT TO GO.”**

/ VOORWOORD

If learning is a voyage of discovery, then language is the means of transport that takes you to the places you want to go. Take a bicycle, for instance. You may be cycling through flat and windy landscapes, scenic mountain settings, or busy traffic conditions. The weather may be sunny and clear, or rainy and storming. In this way, the situation and environment impact how you get around. Riding a bike, like learning a language, is a skill that has to be developed, but once you can do it, you won't unlearn it. Children learn to ride a bike with the support of their parents, while professional cyclists may train in the gym. For everyone, practice makes perfect. But for a joyful discovery or a successful ride, you need the level of training necessary for the conditions you'll face on the road. Such preparation is best realized through practice: learning by doing. Success depends both on your readiness for the environment and your skill at riding. And these both contribute to the joy of cycling which occurs whenever you are able and willing to appreciate the countryside and the weather, whatever its conditions. You see more when you enjoy the ride. You enjoy more when you are well prepared (bewerking van: De Graaff 2016, p. 13).

**“WIE GOED WIL LEREN
ZWEMMEN, KAN BETER
BAANTJES GAAN
TREKKEN DAN DE WET
VAN ARCHIMEDES
UIT Z’N HOOFD LEREN.”**

1 / INLEIDING

Met de mond vol rijtjes

Eeuwenlang leerden mensen vreemde talen op dezelfde manier als ze ook andere vaardigheden of ambachten leerden: in een meester-gezelrelatie. In modern jargon zouden we spreken van een personal coach. Die coach was meestal een moedertaalspreker van de te leren taal: een handelsreiziger, monnik of privéleraar die met zijn leerling communiceerde in de vreemde taal. Alleen de klassieke talen Grieks en Latijn werden op een 'schoolse' manier onderwezen, daar had je immers geen moedertaalsprekers van. De lessen Grieks en Latijn stonden vooral in het teken van de grammatica. Daar kwamen heel veel rijtjes bij kijken, met minstens zo veel uitzonderingen, en vervolgens lijsten woordjes om de regels op toe te passen. Het doel was om uiteindelijk klassieke teksten te kunnen vertalen.

Toen zo halverwege de negentiende eeuw Frans, Duits en Engels echte schoolvakken werden, vormde de klassieke 'grammatica-vertaaldidactiek' de basis voor het moderne vreemdetalenonderwijs. Eén leraar met dertig tot vijftig leerlingen, een boek en een paar schriften, een bord en een krijtje, had misschien ook niet veel andere mogelijkheden. De lessen in vreemde talen waren gedurende een groot deel van de negentiende en twintigste eeuw vooral gericht op schriftelijke en 'passieve' taalbeheersing: onthouden door lezen, overschrijven, invullen.

De afgelopen vijftig jaar is er heel wat veranderd in het vreemdetalenonderwijs, maar veel zaken bleven onveranderd. De meeste scholen maken nog steeds gebruik van lesboeken met regels, rijtjes, invuloefeningen en teksten ter illustratie. Er wordt weinig in de vreemde taal gecommuniceerd, niet door de leerlingen en ook niet door de leraar. Waar dat toe leidt, beseffen veel mensen als ze 'met een mond vol rijtjes' bij de Franse bakker, in de Oostenrijkse skihut of in de Londense metro staan. Misschien is dat ook niet zo

verwonderlijk: wie goed wil leren zwemmen, kan beter baantjes gaan trekken dan de wet van Archimedes uit z'n hoofd leren. (Bovenstaande tekst is overgenomen uit: De Graaff 2012, <http://www.taalcanon.nl/vragen/hoe-leer-je-een-nieuwe-taal-op-school>).

Waarom zouden we vreemde talen leren en onderwijzen op school?

De beheersing van vreemde talen speelt een belangrijke rol in de huidige internationale kennismaatschappij. Veel mensen werken internationaal samen, fysiek of virtueel, en maken gebruik van internationale en anderstalige informatiebronnen. Voor dergelijke samenwerking en informatie-uitwisseling is functionele vreemde-taalbeheersing nodig, in alle vaardigheden en op alle niveaus. Voor effectief communiceren is bovendien openheid nodig voor andere perspectieven en culturen, en inzicht in overeenkomsten en verschillen tussen de eigen cultuur en andere culturen: interculturele competentie (Byram 1997).

Naast de ontwikkeling van communicatieve en interculturele vaardigheden zijn talen ook fascinerend en relevant als kennisgebied. Inzicht in taal als sociaal en cultureel fenomeen (met kleine c en grote C) en inzicht in taal als systeem helpen ons bovendien om taal beter en adequater te kunnen gebruiken en begrijpen.

Talenonderwijs is méér dan vaardighedenonderwijs. Een brede visie op talenonderwijs is noodzakelijk om te kunnen bijdragen aan de hoofddoelen van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. Zo'n brede visie is ook nodig om te kunnen bijdragen aan een volwaardige plek van vreemde talen in het onderwijs. In deze openbare les zal ik deze brede visie op talenonderwijs uitwerken.

Waar toe zouden we eigenlijk verschillende vreemde talen aanbieden in het onderwijs? Dat is een bijna existentiële vraag. Het spreekt voor zich dat voor internationale samenwerking, informatie en communicatie de beheersing van vreemde talen een voorwaarde is. Het meest evident is dat voor Engels. In het eindadvies van

Ons Onderwijs 2032 (Schnabel e.a. 2016) werd Engels benoemd als een van de basisvaardigheden, en is zelfs voorgesteld om de andere vreemde talen niet meer verplicht aan te bieden in het voortgezet onderwijs. Dit voorstel is gelukkig weer onder in een la verdwenen, maar de geest lijkt wel uit de fles. Nu kunnen we natuurlijk proberen de geest met vereende krachten weer terug te stoppen, maar we kunnen ook kijken of er misschien iets moet veranderen aan de vorm van de fles of aan de kwaliteit van de kurk. In internationaal verband pleiten Europese Unie en Raad van Europa nadrukkelijk voor M+2: beheersing van de moedertaal plus twee vreemde talen op ten minste B1 niveau voor iedere Europeaan (Commission of the European Communities 2003). Hierbij tellen trouwens ook de eigen thuistalen volwaardig mee. Daarnaast is beheersing van meerdere talen ook leerpsychologisch en sociaal-cultureel belangrijk voor individuen, onderwijs en samenleving. Wie meer talen beheerst, heeft meer communicatiemogelijkheden, en heeft bredere perspectieven op de samenleving en op zichzelf. Tenminste, als het (vreemde)talenonderwijs genoeg aandacht schenkt aan daadwerkelijk functionele communicatie over onderwerpen die bijdragen aan kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. En aan stimulans en uitdaging om door verschillende brillen te kijken naar jezelf en de wereld.

Positie en perspectief van vreemde talen in het onderwijs

In het onderwijs zijn de onderlinge maatschappelijke verhoudingen tussen vreemde talen zichtbaar. Engels is een kernvak in het voortgezet onderwijs (VO), en daarmee een verplicht examenvak op alle onderwijsniveaus. Ook in het primair onderwijs (PO) wordt steeds vroeger en meer Engels gegeven; er wordt gewerkt aan heldere PO-eindtermen en aan doorlopende leerlijnen van PO naar VO. Duits en Frans worden daarentegen steeds minder vaak gekozen als examenvak. De taalvaardigheidsniveaus voor Duits en Frans laten de afgelopen jaren een daling zien, terwijl de resultaten voor Engels stijgen (Fasoglio e.a. 2015). Dit laatste heeft beslist ook te maken met de sterke en steeds toenemende aanwezigheid van het Engels in het dagelijks leven van de leerlingen.

Naast de afnemende populariteit van Duits en Frans, zien we een ontwikkeling in het aanbod van talen als Spaans en Chinees. Absoluut gezien betreft het hier nog steeds kleine aantallen. Andere talen, zoals Italiaans, Russisch, Arabisch en Turks, zijn amper aanwezig in het Nederlandse onderwijs. Opvallend is bovendien dat maatschappij en onderwijs weinig belang lijken te hechten aan de thuistaalvaardigheid van mensen met een andere moedertaal dan het Nederlands of het Engels. Het potentieel van moedertalen als Turks, Arabisch, Berbers of Pools wordt nauwelijks erkend, benut of versterkt. Het onderwijs, inclusief het vreemdetalenonderwijs, maakt nauwelijks gebruik van de aanwezigheid van andere moedertalen dan het Nederlands in het leerproces. Gelukkig zijn er op dit terrein hoopvolle initiatieven, zoals het Lectoreninitiatief Professionalisering Taalonderwijs Nieuwkomers (2017).

“HET POTENTIEEL VAN MOEDERTALEN ALS TURKS, ARABISCH, BERBER OF POOLS WORDT NAUWELIJKS ERKEND, BENUT OF VERSTERKT IN HET ONDERWIJS.”

Opvallend is de ontwikkeling van tweetalig voortgezet onderwijs gedurende de afgelopen 25 jaar, eerst op het vwo en vervolgens ook op havo en vmbo. In de praktijk wordt dit vrijwel alleen aangeboden met Engels. Content and Language Integrated Learning (CLIL), als didactisch principe in het tweetalig onderwijs (De Graaff 2013a), heeft sterke raakvlakken met taalgericht vakonderwijs (tvo) in het Nederlandstalig onderwijs: aandacht voor taal bij het leren van andere vakken, om de kennisonwikkeling in die vakken en tegelijkertijd de taalontwikkeling te bevorderen (Hajer & Meestringa 2015). Uitwisseling tussen deze benaderingen en benutting en ontwikkeling van de raakvlakken vindt echter maar beperkt plaats (De Graaff 2014). Ook integratie van CLIL- en tvo-principes in het mvt-onderwijs zien we maar weinig. Er is slechts beperkte aandacht voor uitdagende inhoud bij het leren van taal, en weinig aandacht voor uitdagende leeractiviteiten, zoals debat-

teren of academisch en creatief schrijven, om taalgebruik op hoger cognitief niveau te stimuleren (De Graaff 2013b).

In de praktijk van het voortgezet onderwijs zijn de vreemde talen vaak vreemden voor elkaar. In het vmbo en het mbo, maar ook in de onderbouw havo/vwo, worden vakken soms aangeboden in domeinen of leergebieden. Terwijl veel scholen leergebieden voor Mens & Maatschappij of Mens & Natuur kennen, zijn er maar weinig scholen die een leergebied voor de Talen hebben. Samenwerking en afstemming tussen de secties van de vreemde talen onderling en tussen de vreemde talen en Nederlands komt maar op beperkte schaal voor (Spijkerboer e.a. 2012). De talen zijn te veel van elkaar vervreemd: ze staan met hun ruggen tegen elkaar. Lekker warm misschien, maar niet erg bevorderlijk voor de onderlinge communicatie, afstemming en samenwerking. Dit is opvallend, omdat de eindtermen voor de vreemde talen inhoudelijk vrijwel identiek zijn, de examenprogramma's zeer vergelijkbaar, en de vakdidactieken van de vreemde talen veel meer overeenkomsten dan verschillen vertonen. De implementatie van het Europees Referentiekader voor taalvaardigheid (ERK, zie www.erk.nl) heeft de gezamenlijke basis alleen maar verder versterkt. Toch is dit maar in zeer beperkte mate terug te zien in gezamenlijke programmering en aanpak in het voortgezet onderwijs.

"IN DE PRAKTIJK VAN HET VOORTGEZET ONDERWIJS ZIJN DE VREEMDE TALEN VAAK VREEMDEN VOOR ELKAAR."

In het huidige VO-curriculum zien we dat in de bovenbouw havo/vwo het profiel Cultuur & Maatschappij steeds minder gekozen wordt, en dat de Natuurprofielen meer prestige hebben dan de Maatschappijprofielen. Deels kan dat komen doordat veel vervolgstudies een Natuurprofiel verplicht stellen, maar er nauwelijks vervolgstudies zijn waarvoor een Maatschappijprofiel verplicht is. Met een Natuurprofiel kun je dus gewoon meer kanten op. Daar-

naast wordt een profiel met meer talen vaak als makkelijk, saai en inhoudelijk weinig uitdagend ervaren, en het levert je bovendien uiteindelijk maar weinig functionele taalvaardigheid op. Na vijf of zes jaar Frans, Duits, Spaans staan veel leerlingen nog steeds ‘met hun mond vol rijtjes’.

“NA VIJF OF ZES JAAR FRANS, DUTS, SPAANS STAAN VEEL LEERLINGEN NOG STEEDS ‘MET DE MOND VOL RIJTJES’.”

Inmiddels zijn in het kader van Curriculum.nu ontwikkelteams gestart voor verschillende domeinen in het basis- en voortgezet onderwijs (zie www.curriculum.nu). Een ervan is het domein Engels/mvt, gericht op Engels als kernvak, in samenhang met het aanbod en de invulling van andere vreemde talen in het onderwijs. In de loop van 2018 zal het ontwikkelteam ‘bouwstenen’ opleveren voor een toekomstig curriculum Engels/mvt. Doorlopende leerlijnen (PO-VO; vmbo-mbo en VO-HO) zijn nadrukkelijk onderdeel van de focus van deze ontwikkelteams. Ook de samenhang tussen Engels/mvt, Nederlands, Digitale Geletterdheid, Burgerschap en Kunst & Cultuur verdient aandacht in de opdracht aan dit ontwikkelteam. Dat geldt trouwens ook voor de samenhang tussen Engels/mvt en Nederlands aan de ene kant, en Mens & Maatschappij, Mens & Natuur en Rekenen & Wiskunde aan de andere kant. In alle vakken en kennisgebieden speelt taal immers een essentiële rol: taal om te leren (De Graaff 2013a, 2014). Natuurlijk moet dat in ieder geval via Nederlands, maar ook vaardigheden die leerlingen opdoen bij Engels en andere vreemde talen kunnen bijdragen aan het leren via taal in andere vakgebieden. Een goede ontwikkeling is dat het ontwikkelteam in haar recente visiedocument (zie www.curriculum.nu/engels-mvt-tussenresultaten) een duidelijke keuze maakt voor een inhoudelijk georiënteerd mvt-curriculum. Taal als communicatie, taal als sociaal en cultureel fenomeen en taal als systeem worden als drie gelijkwaardige componenten benoemd. Het ontwikkelteam geeft de volgende verantwoording

voor deze invulling van het mvt-curriculum (Ontwikkelteam Engels/ mvt 2018, p. 1):

“In onze sterk veranderende en internationaal georiënteerde maatschappij is kennis van meerdere talen onmisbaar geworden om actief aan die maatschappij te kunnen deelnemen. Door meertaligheid verbreden leerlingen hun sociale en culturele horizon, ze kunnen makkelijker over grenzen heen stappen en hun wereld vergroten. Meertaligheid bevordert respect voor culturele diversiteit, opent de weg naar Europees en wereldburgerschap en maakt van leerlingen open en sociaal-cultureel bewuste individuen. Het leren van een moderne vreemde taal biedt mogelijkheden voor:

- persoonlijke ontwikkeling;
- ontwikkeling van intercultureel begrip;
- kennisontwikkeling over mondiale vraagstukken;
- voorbereiding op de arbeidsmarkt en het vervolgonderwijs.”

**“MEERTALIGHEID BEVORDERT RESPECT
VOOR CULTURELE DIVERSITEIT,
OPENT DE WEG NAAR EUROPEES EN
WERELDBURGERSCHAP EN MAAKT VAN
LEERLINGEN OPEN EN SOCIAAL-CULTUREEL
BEWUSTE INDIVIDUEN.”**

**“WE ZULLEN MOETEN
DOORPAKKEN: VAN
FEITJES EN WEETJES
OVER “LAND EN VOLK”
NAAR INTERCULTURELE
COMPETENTIE.”**

2 / ACTUELE ONTWIKKELINGEN IN DE VREEMDETALENDIDACTIEK

Na de aandacht voor positie en perspectief van vreemde talen in het onderwijs in het eerste hoofdstuk, ga ik in dit hoofdstuk verder in op de vakdidactische uitdagingen: hoe leren en onderwijzen we in het toekomstbestendige vreemdetalenonderwijs? En wat is de bijdrage daaraan van de lerarenopleidingen en het lectoraat? De *Vakspecifieke trendanalyse 2015 Moderne vreemde talen* (Fasoglio e.a. 2015) schetst een kritisch beeld van de vakdidactische praktijk in het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs. De volgende punten worden genoemd in deze analyse:

- Weinig doeltaalgebruik in de les (Kordes & Gille 2012).
- Veel vaardighedenonderwijs, weinig inhoud.
- Veel aandacht voor grammatica en woordenschat, weinig functionele taalvaardigheid (Fasoglio 2015; Fasoglio e.a. 2014).
- Weinig integratie en afstemming tussen talen; weinig integratie tussen taalvaardigheden.
- Weinig aandacht voor een doorlopende leerlijn PO-VO Engels, en voor een doorlopende leerlijn VO-MBO/HO.
- Veel summatieve toetsing.
- Veel examentraining voor centraal examen tekstbegrip; eenzijdige focus op het examenprogramma (Canton e.a. 2013).
- Geen systematische leerlijnen literaire en interculturele competentie.
- Weinig aandacht voor andere talen dan Nederlands en de traditionele vreemde talen; geen aandacht voor andere moedertalen in de mvt-les.

Deze aandachtspunten zijn ook gesignaleerd in de visiestukken van het Meesterschapsteam mvt en de Vereniging voor Leraren Levende Talen en de startnotitie van de SLO in het kader van Curriculum.nu (zie www.curriculum.nu/ontwikkelteam/engels-moderne-vreemde-talen en www.modernevreemdetalen.vakdidactiek.nl/2018/03/30/). Het lectoraat Didactiek van de Moderne

Vreemde Talen wil de lerarenopleidingen en de onderwijspraktijk versterken om deze aandachtspunten te kunnen aanpakken, om zo bij te dragen aan relevant en toekomstbestendig vreemdetalenonderwijs.

De lijst van aandachtspunten is ongetwijfeld niet uitputtend, maar laat wel de complexiteit zien waarmee de onderwijspraktijk en de lerarenopleidingen in de vreemde talen te dealen hebben. Kunnen we deze uitdaging nog wel aan? Is er sprake van een achterhoedegevecht, waarbij straks alleen Engels nog relevant wordt gevonden, en andere vreemde talen alleen bestemd zijn voor liefhebbers, buitenbeentjes of pretpakketters? Of is er hooguit sprake van oude wijn in nieuwe zakken? We proberen het talenonderwijs immers al dertig jaar lang communicatiever en relevanter te maken, maar intussen staan veel leerlingen nog steeds met de mond vol rijtjes, en blijft hun (inter)culturele kennis beperkt tot stereotiepe feitjes en fabeltjes. Wie mij een beetje kent, weet dat ik meer naar het harmoniemodel dan naar het conflictmodel neig. Maar kunnen we toekomstbestendig vreemdetalenonderwijs nog realiseren door evolutie, of is een revolutie nodig, in de onderwijspraktijk en in de lerarenopleiding?

In ieder geval zullen we van kennis over taal, via taalvaardigheid, naar inzicht in taalgebruik moeten komen. Zullen we onze focus moeten verleggen van taalvaardigheid als doel op zichzelf, naar taalvaardigheid als middel voor functionele communicatie en bewustzijn. Zullen we moeten doorpakken van feitjes en weetjes over 'land en volk' naar interculturele competentie, waardoor leerlingen zowel anderen als zichzelf beter leren begrijpen. En zullen we het mvt-onderwijs weer 'body' en 'smoel' moeten geven, waarbij leerlingen én leraren zich uitgedaagd voelen door inhoud die hen prikkelt.

Deze inhoudsgerichte en taalbewuste benadering van taalonderwijs heeft zeker raakvlakken met andere inhoudsgerichte benaderingen, maar gaat duidelijk een stap verder. Content Based Language Teaching is al enkele decennia een bekende taaldidactische aanpak

(Snow & Brinton 1988). De inhoud is daarbinnen echter hooguit een middel om taalvaardigheid als doel te bereiken. Ook in Task Based Language Teaching (Norris 2009) neemt inhoud een belangrijke plek in: functionele situaties waarin taal gebruikt moet kunnen worden. Maar ook hier zijn inhoud en context steeds het middel, en vaardigheid het doel. In Content en Language Integrated Learning (Coyle 2007; Coyle, Hood & Marsh 2010) wordt taalvaardigheid ontwikkeld door taal te gebruiken in andere vakken in het tweetalig onderwijs. Ook hier zijn de vreemdetalenlessen echter vooral vaardigheidsgeoriënteerd, en krijgt 'eigen' inhoud nauwelijks extra aandacht. 'Eigen inhoud eerst', schreef ook Gerard Westhoff in 2006 in een drieluik in *Levende Talen Magazine* (Westhoff 2006). Hij pleitte hier weliswaar voor een curriculum dat eerst inhoudsgericht is en dan pas vormgericht, maar ook Westhoff liet in het midden waaruit die 'eigen inhoud' dan zou kunnen of moeten bestaan.

Dit maakt het extra opvallend dat momenteel zowel onderzoekers (Meesterschapsteam MVT; De Jong, De Vrind & Van Beuningen, in druk) als docenten (*Levende Talen*; Ontwikkelteam Engels/MVT van Curriculum.nu) als onderwijsbeleid (SLO) een inhoudsgerichte en taalbewuste benadering centraal stellen in hun visie op de toekomst van het mvt-onderwijs. Taalvaardigheid wordt minder gepositioneerd als doel op zich, maar vooral als middel om andere communicatieve, culturele en cognitieve doelen te realiseren. Het geeft aan dat een inhoudelijke verdieping kan bijdragen aan verbeteringen in de vakdidactische aanpak, een hogere opbrengst van het mvt-onderwijs en versterking van de relevantie en positie ervan. Gelukkig zijn pleitbezorgers voor het vak Nederlands de afgelopen jaren deze inhoudsgerichte weg al ingeslagen. Met hun Manifest Nederlands op School hebben de Meesterschapsteams Nederlands (2016) een lans gebroken voor Bewuste Geletterdheid: een letterkundig en taalkundig inhoudelijk curriculum als voedingsbodem voor taalgebruik en taalontwikkeling. Ook het ontwikkelteam Nederlands van Curriculum.nu heeft zich laten inspireren door dit uitgangspunt (zie www.curriculum.nu/nederlands-tussenresultaten).

“TAALVAARDIGHEID IS
VOORAL EEN MIDDEL
**WAARMEE LEERLINGEN
ZICH KUNNEN ONTWIKKE-
LEN TOT COMMUNICATIEVE,
INTERCULTURELE EN TAAL-
BEWUSTE MEDEMENSEN
EN WERELDBEWONERS.”**

3 / MISSIE EN VISIE VAN HET LECTORAAT DIDACTIEK VAN DE MODERNE VREEMDE TALen

Goed mvt-onderwijs is veel meer dan vaardighedenonderwijs. Taalvaardigheid is niet alleen doel op zich. Het is ook en vooral een middel waarmee leerlingen zich kunnen ontwikkelen tot communicatieve, interculturele en taalbewuste medemensen en wereldbewoners. Dat zijn essentiële competenties, deels tijdloos, deels van specifiek belang in de huidige en toekomstige maatschappij. Dit betekent dat de eindtermen voor het mvt-onderwijs meer moeten omvatten dan alleen taalvaardigheden, met een vleugje literatuurkennis voor de bovenbouw havo/vwo. Leerlingen moeten in de eerste plaats kunnen ervaren en laten zien wat ze kunnen met hun taalvaardigheid, hoe ze die inzetten om te communiceren met medemensen ongeacht hun talige of culturele achtergrond, en hoe ze die inzetten om kennis te verwerven en zo de wereld beter te begrijpen.

Op basis van dit uitgangspunt heeft het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen de volgende visie op vreemde-talenonderwijs:

Zinvol mvt-onderwijs is onderwijs waarbij taalvaardigheden worden ontwikkeld *door* en *voor* sociaal-communicatief, (inter)cultureel, vakinhoudelijk en taalbewust competent functioneren. Taalvaardigheid is daarbij niet alleen *doel* van het leren, maar juist ook *middel* om te leren.

De missie van het lectoraat is:

Onderzoeken op welke manieren in het onderwijs taalvaardigheden ontwikkeld kunnen worden door en voor sociaal-communicatief, (inter)cultureel, vakinhoudelijk en taalbewust competent functioneren.

Op grond van onze missie en visie dragen we via onderzoek en onderwijsontwikkeling bij aan mvt-onderwijs dat zich als doel stelt leerlingen zich te laten ontwikkelen tot:

- sociaal-maatschappelijke taalgebruikers, gericht op communicatie en maatschappelijke participatie;
- interculturele taalgebruikers, bewust van eigen identiteit en met empathisch vermogen;
- zelfstandige taalgebruikers, gericht op intellectuele ontwikkeling, creativiteit en durf, taalleervermogen en taalbewustzijn.

Daartoe brengt het lectoraat eerst de beoogde, uitgevoerde en bereikte situatie in kaart, om vervolgens de vakdidactische leerlijn in de lerarenopleiding optimaal af te stemmen om het mvt-curriculum te versterken en helpen verbeteren.

Samenhang tussen het lectoraat en de lerarenopleiding

Het lectoraat wil een bijdrage leveren aan een duurzame en merkbare versterking van de mvt-onderwijspraktijk door ontwikkeling en afstemming van het vakdidactische curriculum van de lerarenopleidingen mvt. Op basis van curriculumevaluatie en curriculumontwikkeling binnen de lerarenopleiding van Hogeschool Utrecht worden verbindingen gelegd met de academische opleidingsscholen van de HU in het voortgezet en beroepsonderwijs, en ook met andere lerarenopleidingen aan hbo's en universiteiten. Binnen de vakdidactische leer- en praktijklijn onderwijzen de lerarenopleidingen hoe de leerprocessen bij het verwerven en gebruiken van een vreemde taal verlopen, hoe de docent deze effectief kan sturen, begeleiden en evalueren, en met welke (leer)middelen. Het lectoraat onderzoekt hoe de lerarenopleiding dit onderwijsleerproces optimaal kan faciliteren.

We zijn ons ervan bewust dat de kerndoelen en eindtermen van het mvt-onderwijs met name vaardigheidsgericht zijn. Bij de inventarisatie van bestaande onderwijspraktijken die we momenteel uitvoeren, maken we daarom onderscheid tussen wat we verwachten te mogen en kunnen zien op basis van de bestaande

kerndoelen en eindtermen, en wat we nog meer zouden willen zien op grond van onze visie op zinvol vreemdetalenonderwijs (sociaal-communicatief, intercultureel, vakinhoudelijk, taalbewust). Daarom inventariseren we de beoogde, uitgevoerde én gewenste praktijk zowel via observatie als via interviews en document-analyse, om zo een compleet beeld te krijgen van het mvt-onderwijs. Alleen dan kunnen we de opleiding en begeleiding van mvt-docenten goed afstemmen op de bestaande en gewenste mvt-onderwijspraktijk.

“DOCENTEN IN OPLEIDING
VOOR DE VERSCHILLENDE
VREEMDE TALEN
**KUNNEN VAKDIDACTISCH
VEEL MEER MET EN
VAN ELKAAR LEREN DAN
TOT NU TOE GEBEURT.”**

4 / LECTORAAT, BEROEPSPRAKTIJK EN OPLEIDINGSPRAKTIJK

In dit hoofdstuk ga ik in op de relevantie van het lectoraat voor de beroepspraktijk en de opleidingspraktijk op vakdidactisch gebied. Vakdidactiek is een spin in het web van de lerarenopleiding, en kan fungeren als spil tussen (school)vakinhoud, taalvaardigheidsonderwijs, pedagogiek, schoolpraktijk en praktijkonderzoek.

Relevantie van het lectoraat voor de beroepspraktijk

Voor het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen omvat de beroepspraktijk docenten vreemde talen in het basis- en voortgezet onderwijs, het mbo en het hbo. In het hbo vormen de mvt-docenten en vakdidactici aan de lerarenopleiding een specifieke groep: zij zijn immers zelf docenten die mvt-onderwijs geven, maar ze leiden ook weer mvt-docenten op. Daardoor is er steeds sprake van een vakdidactische dubbele bodem: in het taalvaardigheidsonderwijs, maar ook in het letterkundige en taalkundige onderwijs, is de didactiek zo congruent mogelijk met de principes uit het vakdidactisch onderwijs. Om de relevantie en de impact van het onderzoek voor de beroepspraktijk en de opleidingspraktijk te vergroten, is een sterke samenwerking tussen scholen, opleidingen en het lectoraat van groot belang. In het kader van het herontwerp van de vakdidactische programma's in de vreemde talen, werkt het lectoraat nauw samen met de lerarenopleiding en opleidingsscholen.

Het lectoraat richt zich specifiek op de vakdidactiek van de 'school-talen' Engels, Duits, Frans en Spaans. Er zijn relevante raakvlakken met thema's van collega-lectoraten binnen en buiten het Kenniscentrum Leren en Innoveren: geletterdheid, literatuurdidactiek, de didactiek van de Nederlandse Gebarentaal, Nederlands als tweede en vreemde taal, taalbeleid in de multiculturele school, schoolse taalvaardigheden en taalgericht vakonderwijs. Deze thematieken bieden mogelijkheden voor onderzoekssamenwerking in de beroepspraktijk en de opleidingspraktijk.

Daarnaast zijn er raakvlakken met de andere vakdidactische lectoraten binnen het kenniscentrum: Didactiek van het Bèta- en Techniekonderwijs en Didactiek van Wiskunde en Rekenen. Beide zijn gericht op de optimalisering van didactiek van kennis en vaardigheden in clusters van schoolvakken, met aandacht voor de didactische samenhang tussen de betreffende vakken. Daarbij komt dat in alle onderwijsleerprocessen taal een belangrijke rol speelt. Expertise vanuit het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen kan op dit gebied bijdragen aan onderzoek en aan expertise-ontwikkeling in de professionele praktijk, samen met de collega-lectoraten binnen het kenniscentrum.

Een goed voorbeeld hiervan is de deelname van Catherine van Beuningen aan het NRO-Nordforsk project *Inclusive Science Education – a design study*, onder leiding van lectoren Maaike Hajer en Elwin Savelsbergh. Daarin worden talig bewustzijn, inclusiviteit en ontwerpgerichtheid van lerarenopleiders en leerkrachten versterkt binnen het domein Natuur & Techniek.

Relevantie van het lectoraat voor onderwijs en scholing

Niet alleen in de onderwijspraktijk, maar ook aan lerarenopleidingen leven de verschillende talen vaak in parallele werelden. Waar de studenten voor de onderwijskundige, pedagogische en praktijk-onderzoeksgerichte leerlijnen vaak een gezamenlijk programma volgen, is dit voor de vakdidactiek meestal niet het geval. Natuurlijk is het van groot belang om vakdidactisch onderwijs waar mogelijk in de taal van studie te kunnen aanbieden. Maar dat hoeft niet te betekenen dat dit onderwijs ook per taal afzonderlijk ingericht, gegeven en gevolgd zou moeten worden. Docenten in opleiding voor de verschillende vreemde talen kunnen vakdidactisch veel meer met en van elkaar leren dan tot nu toe gebeurt. Daarmee kunnen ze ook een voorbeeldfunctie vervullen voor de onderwijspraktijk. In het lectoraat hebben we al kunnen zien hoe dit kan uitpakken. Vakdidactici uit alle opleidingen vreemde talen werken aan een gezamenlijke basis voor de vakdidactische leerlijn, en doen samen onderzoek naar de relatie tussen vakdidactische principes in de opleiding en de beroepspraktijk.

“NIET ALLEEN IN DE ONDERWIJSPRAKTIJK, MAAR OOK AAN LERARENOPLEIDINGEN LEVEN DE VERSCHILLENDE TALEN VAAK IN PARALLELE WERELDEN.”

De Kritische Reflecties van Instituut Archimedes (2015, 2017) van de HU en de uitgevoerde analyse van de vakdidactische leerlijnen voor de mvt laten zien dat de vier vreemdetalenopleidingen van Instituut Archimedes weliswaar dezelfde taaldidactische uitgangspunten hanteren, maar dat de uitwerking naar inhoud en omvang zeer verschillend is. Bijvoorbeeld wat betreft omvang, ordening, mate van integratie met andere leerlijnen, en gebruik van de doeltaal als voertaal. In het lectoraatsonderzoek wordt meegewerkt aan verdere onderbouwing, evaluatie en afstemming van de vakdidactische programma's, met aandacht en ruimte voor taalspecifieke invulling. Binnen het huidige curriculumherontwerp van Instituut Archimedes, gebaseerd op principes van gepersonaliseerd leren, maakt deze taaloverstijgende aanpak het mogelijk om gezamenlijk vakdidactische opdrachten vorm te geven. In deze opdrachten worden generieke didactische competenties (vormgeven, uitvoeren en evalueren van onderwijs) gekoppeld aan vakinhoudelijke competenties (taalvaardigheid, cultuur/literatuur en taalkunde).

Met het onderzoek en de samenwerking met Instituut Archimedes wil het lectoraat talendocenten helpen opleiden die in staat zijn om de functionele taalvaardigheid in een vreemde taal optimaal te helpen ontwikkelen, als middel om sociaal-communicatief, (inter)cultureel en taalbewust te kunnen functioneren. Op basis van *evidence-informed* en *practice-informed* vakdidactische principes zijn opleiders en docenten in opleiding in staat om leerprocessen en leeropbrengsten te evalueren, en kunnen zij bewust rekening houden met invloeden van talige en culturele achtergronden op het taalleerproces. Door samenwerking en afstemming tussen de vreemde talen binnen de opleiding zullen de studenten ook beter

voorbereid zijn op een dergelijke afstemming in hun toekomstige beroepspraktijk.

Punt van aandacht is de ervaren kloof tussen vakdidactische uitgangspunten in de lerarenopleiding en de onderwijspraktijk. Zien we aan de lerarenopleidingen al jarenlang nadruk op bijvoorbeeld het gebruik van de doeltaal als voertaal, aandacht voor geïntegreerde taalvaardigheden en interculturele competentie, in de stage- en beroepspraktijk lopen docenten in opleiding maar al te vaak aan tegen beperkingen en soms ook onwil bij scholen om deze uitgangspunten in praktijk te brengen.

Ook de ontwikkeling naar een meer inhoudsgericht vreemdetalen-curriculum zal niet zonder slag of stoot gaan. Dit is des te opmerkelijker omdat de lerarenopleidingen 40% van het curriculum vormgeven met en in de beroepspraktijk van opleidingsscholen. Een duidelijk voorbeeld van deze kloof blijkt uit een praktijkinventarisatie door Charline Rouffet. Terwijl in de vakdidactische opleiding studenten leren om leeractiviteiten en toetsen te ontwikkelen vanuit de leerdoelen (*constructive alignment*: Biggs 1996), is in het mvt-onderwijs vaak sprake van *teaching to the test*: docenten stemmen hun onderwijs af op de toetsen, en verliezen daarmee de leerdoelen uit het oog. Als de leerdoelen een communicatieve focus hebben maar de toetsen niet, zullen de onderwijsleeractiviteiten ook minder communicatief zijn dan beoogd. In haar promotieonderzoek zal Charline samen met docenten communicatieve toetsen gaan ontwikkelen vanuit de leerdoelen, en nagaan hoe het gebruik van die toetsen de onderwijspraktijk communicatiever en dus doelgerichter kan maken.

Studenten aan de lerarenopleiding zijn zowel taalleerders als docenten in opleiding; lerarenopleiders zijn zowel vakdidactici als talendocenten. Als het goed is, wordt het taalvaardigheids-onderwijs aan de lerarenopleiding zo veel mogelijk opgezet en ingevuld volgens de principes van de vakdidactische leerlijn (*teach as you preach*, of het genoemde dubbele-bodemprincipe). Relevante onderzoeksvragen zijn in welke mate dit ook gerealiseerd,

geëxpliciteerd en geproblematiseerd wordt, hoe studenten op de gevolgde benadering reflecteren en deze waarderen, en wat daarvan de leereffecten zijn op hun taalvaardigheid en vakdidactische competenties.

Ook de schoolpraktijk maakt onderdeel uit van de opleiding van studenten tot docenten. Ook hier geldt het dubbele-bodemprincipe: hebben studenten de mogelijkheid om de vakdidactische principes uit de opleiding te herkennen in de praktijk, ze toe te passen en daarop te reflecteren? Momenteel werkt het lectoraat aan een observatie-instrument voor vakdidactische praktijkinventarisatie: hoe zijn vakdidactische principes uit de opleiding zichtbaar in de onderwijspraktijk? Welke aanknopingspunten biedt dit voor de validering en versterking van het vakdidactisch opleidingsprogramma en van de onderwijspraktijk? Wat betekent dit voor de studenten als docenten in opleiding en voor de docenten als hun mede-opleiders?

“HET GEBRUIK VAN COMMUNICATIEVE TOETSEN KAN DE ONDERWIJSPRAKTIJK COMMUNICATIEVER EN DUS DOELGERICHTER MAKEN.”

Hoger beroepsonderwijs en universiteit leiden studenten op diverse manieren op voor de mvt-onderwijspraktijk. Toch is de daadwerkelijke afstemming tussen hbo- en universitaire lerarenopleidingen voor de vreemde talen in de praktijk beperkt. Dit is des te opmerkelijker omdat veel VO-scholen zowel voor de hogeschool als voor de universiteit opleidingsschool zijn, en ook omdat de vreemde talen (dreigende) tekortvakken zijn in zowel het tweedegraads- als eerstegraadsgebied. Door de samenwerking tussen het lectoraat en de leerstoel Didactiek van het Vreemdetalenonderwijs van de UU kan de vakdidactische afstemming en de inhoudelijke onderbouwing en evaluatie daarvan concreet vorm krijgen. Deze afstemming gebeurt al in de praktijk, doordat

HU-vakdidactici uit het lectoraat ook vakdidactisch onderwijs geven aan de lerarenopleiding van de UU. Verder nemen lectoraatsleden ook deel aan de bijeenkomsten van de onderzoeksgroep Taal en Educatie bij de UU.

Vakdidactiek in het gepersonaliseerd curriculum van de HU

Vakdidactiek is een spin in het web van de lerarenopleiding, en kan fungeren als spil tussen (school)vakinhoud, taalvaardigheids-onderwijs, pedagogiek, schoolpraktijk en praktijkonderzoek. Vakdidactisch perspectief helpt studenten/docenten om te denken vanuit leerdoelen, om verbinding te zien tussen eigen kennis- en vaardigheidsontwikkeling en die van hun leerlingen, en om pedagogische en algemeen-didactische inzichten te kunnen specificeren in de beroepspraktijk.

“IN DE VAKDIDACTIEK VAN DE VREEMDE TALen ZIJN DE OVEREENKOMSTEN ZO VEEL GROTER DAN DE VERSCHILLEN!”

In de vakdidactiek van de vreemde talen zijn de overeenkomsten zo veel groter dan de verschillen! Natuurlijk moet een docent Engels in de eerste plaats het vak Engels kunnen geven, maar de leerdoelen en leeractiviteiten zijn grotendeels identiek aan die van andere mvt's. Laten we beginnen vanuit de overeenkomsten, en dan de verschillen toevoegen. Het huidige curriculumherontwerp bij de lerarenopleiding van de HU, gebaseerd op principes van gepersonaliseerd leren, kan een goed kader bieden voor een gezamenlijke vakdidactische leerlijn. Vakdidactische opdrachten kunnen dan de schakel vormen tussen het vakinhoudelijke programma, het generieke programma en het praktijkprogramma. Studenten maken een keuze uit opdrachten die op dat moment relevant zijn in hun persoonlijke leertraject. Deze opdrachten worden ontwikkeld door vakdidactici van de verschillende talen gezamenlijk, maar worden door studenten vakspecifiek (en dus taalspecifiek) uitgevoerd. Op deze manier kunnen zij hun vakinhoudelijke kennis benutten

bij de invulling van de vakdidactische opdrachten, en deze opdrachten uitvoeren in de eigen stage- of beroepspraktijk. Zo vormt juist de vakdidactiek de spil van de opleiding, ofwel de spin in het curriculumweb.

**“DE VAKDIDACTICI MVT
SPELEN EEN BELANG-
RIJKE ROL IN HET
CURRICULUM-
HERONTWERP.”**

5 / DOELEN EN ONDERZOEKSLIJNEN VAN HET LECTORAAT

Binnen het domein van de Moderne Vreemde Talen heeft het wetenschappelijk onderzoek de afgelopen decennia grote vooruitgang geboekt. Taal als systeem, taalgebruik en taalontwikkeling zijn het domein van het brede palet van fundamenteel en toegepast taalwetenschappelijk onderzoek. Het lectoraat werkt nauw samen met de leerstoel Didactiek van het Vreemdetalenonderwijs van de UU, en streeft daarmee naar een effectieve uitwisseling van theorievormend en praktijkgericht taalonderwijsonderzoek. Een voorbeeld hiervan is het promotieonderzoek van Charline Rouffet over *constructive alignment* tussen communicatieve leerdoelen, leeractiviteiten en toetsen. Op deze manier wordt in onderzoek en onderwijsontwikkeling samengewerkt tussen vakdidactici en lectoraatsonderzoekers van de HU en vakdidactici en toegepast taalwetenschappers van de UU.

Om de missie van het lectoraat te kunnen realiseren, hebben we voor het onderzoek in en met de lerarenopleiding de volgende vraag centraal gesteld: “Welke taaldidactische principes kunnen zodanig in het opleidingscurriculum en de onderwijspraktijk worden gerealiseerd, dat zij leiden tot duurzame en merkbare versterking van het mvt-onderwijs gericht op sociaal-communicatief, (inter) cultureel, vakinhoudelijk en taalbewust competent functioneren, in relatie tot de bestaande en gewenste kerndoelen en eindtermen van PO, VO en mbo?” Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende onderzoekslijnen uitgezet:

1 Inventarisatie van opbouw en samenhang

- Wat is de *bestaande* opbouw en onderbouwing van de vakdidactische programma's mvt (Engels, Duits, Frans en Spaans) in de tweedegraads en eerstegraads lerarenopleidingen?
- Hoe verhouden de bestaande vakdidactische programma's zich tot de landelijke kennisbases van de verschillende opleidingen?
- Wat is de bestaande samenhang tussen de vakdidactische programma's in de opleidingen mvt?

- Wat is de bestaande samenhang tussen de vakdidactische programma's, de taalvaardigheidsprogramma's en de vakinhoudelijke programma's in de opleidingen mvt?
- Wat is de bestaande samenhang tussen de vakdidactische programma's in de lerarenopleiding en de praktijk van het mvt-onderwijs op de opleidingsscholen?

2 Gewenste versterking

- Wat is de *gewenste* opbouw en samenhang tussen de taal-didactische programma's, op basis van onderzoeksevidentie, kennisbasis, actuele beleidsontwikkelingen, good practices en opvattingen van betrokkenen?
- Hoe verhouden bestaande opbouw en samenhang zich tot *gewenste* opbouw en samenhang?
- Hoe kan de onderlinge samenhang van de vakdidactische programma's van de lerarenopleidingen mvt versterkt worden?
- Hoe kan de samenhang tussen de vakdidactische programma's en de taalvaardigheidsprogramma's van de lerarenopleidingen mvt versterkt worden?
- Hoe kan de vakdidactische samenhang tussen het instituutsdeel en het praktijkdeel van de opleidingen versterkt worden (*constructive alignment*)?

3 Beoogde focus van ontwikkeling en implementatie

Op basis van de uitkomsten van onderzoekslijn 2, van de missie en visie van het lectoraat en actuele ontwikkelingen rond taalbewust vreemdetalenonderwijs, wil het lectoraat de volgende benaderingen versterken in zowel de lerarenopleiding als de onderwijspraktijk.

- *Inhoudsgerichte* benadering. Hoe kan een inhoudelijke focus op taal, cultuur en actualiteit bijdragen aan authentiek en functioneel taalgebruik in het mvt-onderwijs? Hoe kan het mvt-onderwijs hiermee bijdragen aan uitgangspunten van interculturele competentie en burgerschap in het onderwijs? Welke afstemming met inhouden en taalvaardigheden in andere vakken en projecten kan worden gerealiseerd?

- *Taalbrede* benadering. Hoe kan inhoudelijke en didactische afstemming tussen de taalvaardigheidsprogramma's bij de vreemde talen en bij Nederlands bijdragen aan een herkenbaar, consistent, uitdagend en studeerbaar curriculum?
- *Doeltaal* = *voertaal*. Op basis van welke didactische, pedagogische en organisatorische principes kan het gebruik van de doel-taal als voertaal (communicatiemiddel en leermiddel) effectief worden ingezet, op elk taalvaardigheidsniveau?
- *Geïntegreerde* taalvaardigheden. Hoe kunnen taaltaken met functionele combinaties van vaardigheden (zoals lezen en schrijven; drama en spreken) bijdragen aan effectieve taalvaardigheidsontwikkeling? Hoe kunnen deze vaardigheden geïntegreerd worden geëvalueerd en getoetst? Hoe kan een adequate toetsing bijdragen aan een doelgerichter programma?
- *Meertalige* benadering: hoe kunnen talendocenten in didactiek en curriculum zorgen voor afstemming op en benutting van aanwezige meertalige en interculturele competenties?

Gerealiseerde opbrengst

Wat zijn de opbrengsten van de gerealiseerde ontwikkelingen en implementatie, in de lerarenopleiding en de onderwijspraktijk? De gerealiseerde opbrengst van ontwikkeling en implementatie (onderzoekslijn 3) wordt onderzocht op de volgende niveaus:

- De taaldidactische opvattingen en competenties van de lerarenopleiders.
- De taaldidactische opvattingen en competenties van de studenten als docent in opleiding.
- De taaldidactische opvattingen en competenties van de mvt-docenten in de professionele praktijk.

Het onderzoek langs deze lijnen is zowel inventariserend als ontwerpgericht, evaluerend en opbrengstgericht. De vakdidactici mvt spelen een belangrijke rol in de inventarisatie van de bestaande

en de gewenste situatie en in het curriculumherontwerp en de evaluatie daarvan, vanuit het principe van onderzoek naar en in de eigen beroepspraktijk. Het onderzoek van het lectoraat wordt uitgevoerd door praktijkgericht onderzoekers en vakdidactici, met een actieve rol voor tweede- en eerstegraads studenten.

**“DOOR SAMENWERKING
VAN ONDERZOEKERS EN
VAKDIDACTICI ENGELS,
FRANS, DITS EN SPAANS
GROEIEN WE VAN
VREEMDE TALEN TOT
VEREENDE TALEN.”**

6 / VAN VREEMDE TALEN NAAR VEREENDE TALEN

In het lectoraat Vakdidactiek van de Moderne Vreemde Talen werken onderzoekers samen met vakdidactici Engels, Frans, Duits en Spaans van Instituut Archimedes aan de versterking van het mvt-onderwijs, in de lerarenopleiding en in de onderwijspraktijk. Door deze samenwerking groeien we van *vreemde* talen tot *vereende* talen: de vakdidactici van de verschillende talen in de lerarenopleiding leren elkaars opleidingsprogramma's kennen, stemmen die beter af, benutten elkaars expertise, en onderzoeken samen de praktijk van het mvt-onderwijs.

Door deze samenwerking werken zij aan een gezamenlijke visie op mvt-didactiek en aan een gezamenlijk vakdidactisch programma in de lerarenopleiding. Daarmee kunnen we dat programma inhoudelijk en organisatorisch sterker helpen maken. Bovendien kunnen de studenten zich beter ontwikkelen tot professionals die bereid en in staat zijn om de samenhang en samenwerking te zoeken tussen de vreemde talen in de onderwijspraktijk. Alleen met vereende krachten kunnen we het mvt-onderwijs coherenter en uitdagender en daarmee relevanter en toekomstbestendiger maken. Dat vraagt om een gezamenlijke aanpak op micro-, meso- en macroniveau: op lesniveau, schoolniveau en landelijk niveau.

“LATEN WE ONS VOORDEEL DOEN MET GEZAMENLIJKE INHOUD, VAARDIGHEDEN EN DIDACTIEK.”

Met deze vereende krachten kom ik weer terug bij de fiets-metafoor: fietsen kun je leren en doen omdat het leuk is, maar meestal fiets je om ergens te komen, om te genieten van de omgeving of om een koers te winnen. Dat alles werkt het beste als je elkaar niet in de wielen rijdt, maar een eindje samen op

fietst of een geöliede ploeg of peloton vormt. Van vreemde krachten naar vereende krachten dus, net als in het mvt-onderwijs: samen leren we meer en bereiken we meer. Dat geldt voor onderzoekers, voor vakdidactici, voor docenten en voor leerlingen. Laten we ons voordeel doen met gezamenlijke inhoud, vaardigheden en didactiek, om te werken aan veelzijdig taalonderwijs voor leerlingen die hun taalvaardigheid kunnen benutten in veelzijdige contexten. Ik stel hier graag de vereende krachten van het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen aan u voor.

Kristina Goodnight

To the Foreign Language Research Group (Lectoraat) I bring a combination of teaching, curriculum development and research experience as well as extensive drama training, all of which inform my efforts within the research group. I began working at the University of Applied Sciences, Utrecht, in 2010 as an English Teacher Trainer where I have taught methodology, proficiency and culture courses in the Bachelor, Master and Minor programs. In order to add breadth to my expertise, in 2017 I began guest teaching at other institutions. I am currently teaching methodology the University of Utrecht, and through the Erasmus program I have taught drama workshops for teachers-in-training at VIVES Hogeschool in Belgium and Coventry University in Great Britain.

As an extension of my core tasks for the Foreign Language Research Group, I am currently engaged in a pre-doctoral training program and have conducted theoretical and applied research in preparation for a proposal to do doctoral research. The subject of this doctoral research is the integration of improvisational drama techniques into foreign language teaching practice. Despite copious evidence of the positive correlation between drama and language learning, I have discovered gaps in the research in this domain, having found virtually no published studies in The Netherlands and primarily short-term research worldwide. The impetus for this research was the profound attitude change I have repeatedly observed in teachers undergoing drama training – from skepticism and fear to intense enthusiasm, once the teachers in question

underwent training and experimented with drama in their classes. In my preliminary research, responses from interviews with four experts and nine former Master's drama students, as well as a survey of 203 foreign language teachers-in-training, have collectively shown an almost unanimous agreement that activities in which participants play a role, are possibly more effective than regular speaking activities (i.e. "tell me what you did last weekend"). Also I found strong convictions toward the importance of training in stimulating teachers to incorporate drama into their teaching regularly. This project falls within the goals of our research group in that drama can recreate real-life situations in the classroom, a central element of communicative language teaching.

Irene de Kleyn

To the Foreign Language Methodology Research Group I bring my teaching experience as a French and Spanish teacher in the United Kingdom, English teacher in the Netherlands, my expertise in methodology, blended learning, educational design and curriculum development. After obtaining my Master's degree in French, Spanish and International Relations, I have had extensive dance training in the United Kingdom and worked as an International dancer and choreographer. From 2008 I worked as a first degree French teacher and second degree Spanish teacher and curriculum leader in the United Kingdom, in a comprehensive state iPad school with pupils from over forty different nations. As such I have built up expertise in curriculum development, innovation, differentiation, special educational needs, multilingualism and English as additional language. As a guest lecturer I have organised and taught 'Language Teaching & Learning' workshops for under-graduate and post-graduate trainee teachers at Brighton University.

Since 2014 I work in the English Department at the University of Applied Sciences Utrecht as a VELON registered teacher trainer, curriculum leader, methodology coordinator and Honours coach. I teach subjects such as Youth Literature, Methodology, Inter-cultural communication, British Culture, Drama & Dance in the Bachelor, Master and Honours programmes at the University

of Applied Sciences and I teach Methodology at the University Utrecht to under-graduate and post-graduate trainee teachers.

The Foreign Languages Research Group enables me to be right at the heart of curriculum design. My passion to make Foreign Languages more accessible to every pupil was the incentive to join the research group in 2016. I contribute to the research group my intercultural language experiences and expertise in Foreign Language Methodology, and my drive to effectively educate trainee language teachers, who in turn teach future global citizens to become creative thinkers, who have mastered at least one lingua franca and one other foreign language, who are confident, able to collaborate, solve problems, initiate new projects on an international level and who are willing to contribute to a sustainable global society.

Tobey Nelson

With a background in Foreign Language Education, Linguistics and Research, I bring a unique perspective to the lectoraat research group. I have years of experience teaching English and French in the U.S., France, and Japan, and have completed teacher preparation programs in both the U.S. and France which emphasized the role of Communicative Language Teaching. I began my graduate studies with a Maîtrise in General Linguistics from the Université de la Sorbonne Nouvelle, Paris III, and finished with a Master's and PhD in Linguistics from Cornell University. I worked for five years as a research scientist at the University of Washington's Institute for Learning and Brain Sciences, where I managed all aspects of research teams and laboratory work, both national and international. I assisted in preparing research grant applications and I designed, created, and conducted experiments for research teams investigating the development of speech perception via infant and adult behavior and neuroimaging. At this time, I also lectured on acoustic phonetics, infant speech perception, statistical learning, and neuroimaging research on speech perception.

I have been working in the English Teacher Education program at the University of Applied Sciences, Utrecht for more than three

years now, and teach a variety of courses in both the Bachelor's and Master's programs. As Product Manager for the Academic Writing and Linguistics courses in the Master's program, I have thoroughly revised the curriculum, placing a greater emphasis on the inclusion of recent peer-reviewed scientific studies, and solid research methodologies. In the Master's program, I also teach the General Education Research Methodology course and serve as a thesis advisor. These activities help me to keep current with research in the field and allow me to be an active participant on the lectoraat foreign language research group.

Charline Rouffet

Originaire du Sud de la France, je suis venue aux Pays-Bas en 2005 après des études à l'université de Nîmes et à la Sorbonne à Paris pour finaliser mon Master de littérature comparée à la Vrije Universiteit à Amsterdam avec le programme Erasmus. J'ai ensuite obtenu un Master de français langue étrangère avant d'obtenir le diplôme de professeur de français du premier degré. Ma recherche de fin d'études portait sur l'enseignement de la langue cible comme langue véhiculaire dans le cadre du programme TaBaSco (Task Based School Organisation for the Acquisition of Language) un projet sur l'enseignement des langues vivantes par les tâches. L'approche communicationnelle des langues étrangères vivantes et l'importance de proposer des activités authentiques et actuelles m'intéressent tout particulièrement.

J'enseigne le français aux Pays-Bas depuis onze ans et à la Hogeschool d'Utrecht depuis près de huit ans. J'y assure des cours de langue française, de littérature et de didactique du français langue étrangère dans le Bachelor et le Master d'éducation de français.

Je fais partie du groupe de recherche sur la didactique des langues étrangères vivantes de la Hogeschool d'Utrecht depuis 2016 comme professeur de français et didacticienne de FLE (français langue étrangère).

En tant que professeur de FLE et accompagnatrice de stage je me

suis heurtée maintes fois au problème du fossé qu'il existe entre la théorie et la pratique. Nous avons développé au sein du centre de recherche un instrument d'observation permettant d'inventariser la pratique de l'enseignement des langues vivantes au collège et au lycée, afin d'effectuer un premier état des lieux.

L'une des raisons les plus avancées par mes étudiants et mes collègues du secondaire concerne principalement les impératifs imposés par l'école, notamment en matière d'évaluation. J'ai décidé de me pencher sur cette question dans une proposition de recherche sur l'influence de l'évaluation communicative des compétences productives (expression écrite et orale) sur la didactique des langues étrangères vivantes dans l'enseignement au collège aux Pays-Bas. Je viens d'obtenir une bourse pour une thèse de quatre ans sur ce sujet sous la direction de Rick de Graaff et Catherine van Beuningen.

Karin Haan

Dentro del Lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen, represento el departamento de español como lengua extranjera (ELE). ¿Qué competencia didáctica se le pide al futuro profesor de ELE dentro del contexto actual de la enseñanza MBO/VO? ¿Cómo se forma a un docente profesional de ELE? ¿Qué tipo de programa (tareas, experiencias, intervenciones, fuentes, perspectivas) es el mejor para una formación profesional continua y duradera? ¿Cuál es la didáctica de la didáctica de ELE?

Estas son las preguntas que me motivan desde que formo parte del departamento de ELE en Instituut Archimedes. El Lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen es un importante punto de encuentro, donde se habla de contenido y se comparten estas mismas cuestiones de la práctica docente, con colegas de los departamentos de los otros idiomas. Intercambiando visiones, comentando artículos e informándome de futuros planes de investigación en el campo de la didáctica soy más consciente de los muchos temas que tenemos en común, de la necesidad de buscar lo que nos une sin perder de vista lo característico de cada idioma.

Aporto de forma directa en el proyecto de desarrollo de un instrumento de observación y evaluación didáctica para las lenguas. Con ayuda de este instrumento – además de enfatizar y reconocer lo específico de nuestra disciplina dentro de Instituut Archimedes – lograremos describir la práctica de la enseñanza de las lenguas y veremos de forma más clara en qué aspectos necesitan ser formados los futuros profesores de lengua y en qué consiste exactamente la complejidad de la enseñanza efectiva de idiomas. Con las conclusiones espero poder participar en el diseño de un programa coherente de didáctica (y lengua) para nuestro centro de formación de profesores. Mientras tanto, ya noto una mayor profundización y atención en el tema de la didáctica tanto de la parte de colegas (de lengua, pero también de otras disciplinas) como de la parte de los estudiantes y los colegas en las escuelas de prácticas. Se comentan con más frecuencia las diferentes definiciones de conceptos didácticos y noto más conciencia en cuanto a las posibles creencias en las que basan las visiones como docente.

Formar parte del lectoraat significa para mí una importante formación profesional. Me convierte, espero, en mejor colega y mejor profesora de lengua y didáctica, mejor formadora de profesores ELE. Con cara a los actuales cambios de contenido en el currículum de la enseñanza secundaria, el papel del profesor de lenguas será aún más interesante y desafiante. Vivimos momentos clave que necesitan de una redefinición de la importancia de los idiomas para los ciudadanos del futuro, el alumnado del siglo 21. El Lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen: un paso adecuado en el momento justo.

Oliver Greiner

Nach meinem Germanistikstudium an der Universität Köln und der Universität Utrecht habe ich zunächst einige Jahre im kommerziellen Bereich gearbeitet, bevor ich nach meiner Lehrerausbildung viele Jahre an verschiedenen weiterführenden Schulen in den Niederlanden als Deutschlehrer gearbeitet habe. Durch meine langjährige Arbeit als Teamleiter am Werkplaats Kindergemeenschap in Bilthoven habe ich Erfahrung in der Umsetzung von neuen pädagogisch-didaktischen Konzepten in der Schulpraxis.

Seit 2014 bin ich am Institut Archimedes der Hogeschool Utrecht als Dozent mit den Schwerpunkten Literaturdidaktik, DaF-Unterricht und Fachdidaktik tätig und als Lehrplanbeauftragter zuständig für den das Curriculum der Master Lehrerbildung Deutsch. Als Dozent unterrichte ich unter anderem in den Fächern Fachdidaktik, Prosaanalyse, Literatur vor 1900, Zeitgenössische Literatur und Prüfen & Benoten. Zusammen mit der Stiftung Kultur & Kommunikation des Goethe Instituts Amsterdam organisiere ich vierteljährlich Lesungen deutschsprachiger AutorInnen an unserem Institut. Mein Interesse gilt der Neuorientierung des Fremdsprachenunterrichts in einer veränderten europäischen und globalen Gesellschaft. Moderner sprachübergreifender Fremdsprachenunterricht muss Schüler verstärkt kommunikative Mittel erwerben lassen und ihnen dauerhaft Zukunfts- und Berufsperspektiven ermöglichen.

Seit 2017 arbeite ich neben meiner Tätigkeit als Dozent im Lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen. In Kooperation mit Fachdidaktikern anderer Fremdsprachen untersuchen wir die Möglichkeiten einer besseren Berufs- und Ausbildungspraxis. Unser Schwerpunkt liegt hierbei in der Erforschung von Diskrepanzen zwischen den in der Ausbildung angereicherten Konzepten und den in der Berufspraxis herrschenden Praktiken. Mein Interessengebiet liegt bei den sogenannten native-speaker-Dozenten, Muttersprachlern im DaF-Unterricht. Ich untersuche, inwiefern Zusammenarbeit zwischen non-native und native-speaker Dozenten, in der Form von co-teaching, zu effektiverem Fremdsprachenunterricht führen kann.

Melissa Willemsen

In 2010 ben ik afgestudeerd als forensisch orthopedagoog aan de Universiteit van Amsterdam en in 2011 als kind- en jeugdpsycholoog aan de Universiteit Utrecht. Vervolgens ben ik begonnen bij Hogeschool Utrecht als assistent onderzoeker bij het lectoraat Geletterdheid. Binnen het lectoraat Geletterdheid heb ik bij het project 'Lezen IS Top!' (LIST) diverse werkzaamheden uitgevoerd. Naast mijn baan bij de HU ben ik ook werkzaam geweest

als onderzoeker bij het Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie. Hier heb ik onderzoek gedaan naar de Wegingslijst PIJ-verlenging; een wegingslijst om een betere afweging te maken of de PIJ-maatregel (jeugd-tbs) verlengd moet worden dan wel beëindigd.

Op dit moment ben ik binnen de HU betrokken bij diverse onderzoeksprojecten van verschillende lectoraten en instituten. Sinds juli 2017 ben ik één dag per week werkzaam bij het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen. Ik ben aangesloten bij het lectoraat om de ontwikkeling van een vakdidactisch observatie-instrument te ondersteunen en te evalueren. Het instrument beoogt de samenhang tussen opleidingsprincipes en de mvt-beroepspraktijk te inventariseren. Ik houd mij onder andere bezig met de organisatie, de verspreiding en de aanpassingen van het instrument. Daarnaast heb ik het vakdidactisch instrument gedigitaliseerd in Formdesk. Verder houd ik mij bezig met de dataopbouw, datastructuur en het analyseren van de binnenkomende gegevens. Mijn input bij het lectoraat mvt is voornamelijk organisatorisch en onderzoeksmatig.

Catherine van Beuningen

Sinds september 2017 ben ik als senior onderzoeker werkzaam binnen het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen. Daarnaast ben ik sinds 2013 als hoofddocent verbonden aan de eerste- en tweedegraadslerarenopleiding Nederlands van de Hogeschool van Amsterdam. Ik ben opgeleid als toegepast taalkundige en promoveerde op een onderzoek naar de effecten van feedback op de Nederlandse, schriftelijke taalvaardigheid van (anderstalige) leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Als onderzoeker in het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen kan ik mijn expertise op het gebied van (tweede) taalverwerving en -onderwijs combineren met mijn ervaring als lerarenopleider en als onderzoeksbegeleider. Ik ben betrokken bij projecten over uiteenlopende thema's, in samenwerking met collega's binnen en buiten het lectoraat en de HU. Wat de projecten gemeen hebben, is dat ze allemaal de versterking van de (vreem-

de)taalonderwijspraktijk – in de lerarenopleiding, het voortgezet onderwijs of het basisonderwijs – als uiteindelijk doel hebben.

Zo werken we met alle lectoraatscollega's aan de ontwikkeling van een vakdidactisch observatie-instrument, waarmee we de samenhang tussen opleidingsprincipes en de mvt-beroepspraktijk inventariseren. Daarnaast ben ik betrokken bij een NRO-project over *content and language integrated learning* in het basisonderwijs in samenwerking met verschillende praktijkpartners, waaronder EarlyBird. Met collega's van andere HU-lectoraten werk ik mee aan een internationaal ontwerpgericht onderzoek naar inclusief science-onderwijs in meertalige klassen, gecoördineerd door lectoren prof. dr. Maaïke Hajer en dr. Elwin Savelsbergh. Met collega's van buiten de HU werk ik aan docentprofessionalisering op het gebied van functionele benutting van meertalige competenties in taalonderwijs (i.s.m. dr. Daniela Polišenská, HvA); een verkenning van de mate waarin inzichten uit onderzoek een rol spelen in het didactisch handelen van vreemde- en tweedetaaldocenten (i.s.m. dr. Sible Andringa, UvA); en een monitoronderzoek naar de inzet van lesson study in de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands en Engels (i.s.m. dr. Dubravka Knežić, HvA).

BIJLAGEN

REFERENTIES 49

KENNISCENTRUM LEREN EN INNOVEREN 51

CURRICULUM VITAE 53

COLOFON 55

/ REFERENTIES

- Biggs, J. (1996).** Enhancing teaching through constructive alignment. *Higher Education*, 32 (3), 347-364.
- Byram, M. (1997).** *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Bristol, UK: Multilingual Matters.
- Canton, J, T. Aler, K. Heemskerk, W. van der Westen, K. Willemsen, K. Schut & M. Lamé (2013).** *Effecten van sturing op discrepantie tussen de cijfers van het centraal examen en het schoolexamen bij de talen*. Utrecht: Levende Talen.
- Coyle, D. (2007).** Content and language integrated learning: Towards a connected research agenda for CLIL pedagogies. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 10 (5), 543-562.
- Coyle, D., P. Hood & D. Marsh (2010).** *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Commission of the European Communities (2003).** *Promoting language learning and linguistic diversity: an action plan 2004-2006*. Brussel, België: Commission of the European Communities.
- Fasoglio, D., A. Beeker, K. de Jong, J. Keuning & A. van Til (2014).** *ERK-niveau schrijfvaardigheid Engels, Duits en Frans; Onderzoek naar het bereikte niveau aan het eind van havo en vwo*. Enschede: SLO.
- Fasoglio, D. (2015).** *Doelstellingen en toetsing gespreksvaardigheid Engels, Duits en Frans. Resultaten digitale enquête havo/vwo*. Enschede: SLO.
- Fasoglio, D., K. de Jong, L. Pennewaard, B. Trimbos & D. Tuin (2015).** *Moderne vreemde talen: vakspecifieke trendanalyse: 2015*. Enschede: SLO.
- De Graaff, R. (2012).** Hoe leer je een nieuwe taal op school? Over vreemdetalen-onderwijs. In M. Jansen & M. Boogaard (red.), *De Taalcanon: Alles wat je altijd al had willen weten over taal* (pp. 32-35). Amsterdam: Meulenhoff.
- De Graaff, R. (2013a).** *Taal om te leren; didactiek en opbrengsten van tweetalig onderwijs*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- De Graaff, R. (2013b).** *Taal om te leren: Iedere docent een CLIL-docent*. *Levende Talen Magazine*, 100 (7), 7-11.
- De Graaff, R. (2014).** *TalenTalent*. Amsterdam/Den Haag: Hogeschool Inholland.
- De Graaff, R. (2016).** Integrating content and language or the art of riding a bicycle. *CLIL Magazine*, spring 2016, 12-13. www.issuu.com/clilmagazine.

- Hajer, M. & T. Meestringa (2015).** *Handboek taalgericht vakonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Instituut Archimedes (2015).** *Kritische reflectie: Lerarenopleidingen HBO Bachelor*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Instituut Archimedes (2017).** *Zelfevaluatie: Lerarenopleidingen HBO Master*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- De Jong, N.H., E. de Vrind & C.G. van Beuningen (2018, in druk).** Schoolvakken in perspectief: Moderne Vreemde Talen. In F. Janssen, H. Hulshof & K. van Veen (red.), *Wat is echt de moeite waard om te onderwijzen? Een perspectiefgerichte benadering*. Leiden: ICLON.
- Kordes, J. & E. Gille (2012).** *Vaardigheden Engels en Duits van Nederlandse leerlingen in Europees perspectief*. Arnhem: Cito.
- Lectoreninitiatief Professionalisering Taalonderwijs Nieuwkomers (2017).** *Ruimte voor nieuwe talenten. Keuzes rond nieuwkomers op de basisschool*. www.taalllectoren.nl.
- Meesterschapsteams Nederlands (2016).** *Manifest Nederlands op school*. nederlands.vakdidactiekgw.nl/.
- Norris, J.M. (2009).** Task-based teaching and testing. In M. Long & C. Doughty (eds.), *The handbook of language teaching* (pp. 578-594). Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Ontwikkelteam Engels en moderne vreemde talen (2018).** *Conceptvisie op het leergebied Engels/moderne vreemde talen*. www.curriculum.nu.
- Schnabel, P., G. ten Dam, T. Douma, R. van Eijk, F. Tabarki, A. van der Touw, ... & M. Visser (2016).** *Ons Onderwijs 2032: Eindadvies*. Platform Onderwijs 2032.
- Snow, M.A. & D.M. Brinton (1988).** Content-based language instruction: Investigating the effectiveness of the adjunct model. *TESOL Quarterly*, 22 (4), 553-574.
- Spijkerboer, A.W., R. Maslowski, J. Keuning, M.P.C. van der Werf & A.A. Béguin (2012).** *Evaluatie van de nieuwe wetgeving voor de onderbouw voortgezet onderwijs: eindrapport*. Groningen: GION.
- Westhoff, G. (2006).** Eigen inhoud eerst: Grammaticale regelkennis en het ERK. Deel 1: Inzichten uit de taalverwervingstheorie. *Levende Talen Magazine*, 93 (8), 14-17.

/ KENNISCENTRUM LEREN EN INNOVEREN

Het lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen maakt deel uit van het Kenniscentrum Leren en Innoveren van Hogeschool Utrecht. Een klimaat van leren en innoveren vormt een belangrijke voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de stad en regio. Het hoger beroepsonderwijs heeft daar een belangrijke rol in. Om die rol te kunnen vervullen is kennisontwikkeling over leren in brede zin noodzakelijk. Tegelijkertijd is kennisontwikkeling over vorm en inhoud van het leren binnen de hogeschool nodig. Het Kenniscentrum Leren en Innoveren richt zich daarom tegelijkertijd naar buiten en naar binnen.

Al ons onderzoek heeft directe waarde voor de beroepspraktijk: docenten en andere opleiders, professionals en organisaties die (willen) leren en innoveren. De resultaten van ons onderzoek leiden niet alleen tot wetenschappelijke inzichten; ze worden ook praktisch toegepast. Het Kenniscentrum Leren en Innoveren rekent zowel opleidingen, docenten, studenten van Hogeschool Utrecht tot zijn samenwerkingspartners als het regionale onderwijs- en opleidingsveld en (inter-)nationale organisaties. In samenwerking met deze partners levert het centrum een bijdrage aan het verder verhogen van de docentkwaliteit binnen Hogeschool Utrecht en docenten en andere opleiders in het brede veld van onderwijs en scholing. Vertegenwoordigers uit de beroepspraktijk nemen op eigen verzoek en op verzoek van het kenniscentrum deel aan onderzoek en werken actief mee bij het toepasbaar maken en benutten van ontwikkelde kennis.

Lectoren zijn de dragende krachten van het kenniscentrum. Zij zetten kennis en ervaring in voor onderzoek en innovatie van de beroepspraktijk. De lectoren werken samen met onderzoekers die hun functie doorgaans combineren met die van docent. Deze combinatie leidt tot goede verbindingen tussen de lectoraten en opleidingen, en tot overdracht van nieuwe kennis uit het onderzoek

naar het onderwijs. Hogeschool Utrecht stimuleert haar docenten om in onderzoek te participeren en zelf promotieonderzoek te verrichten binnen hun vakgebied. Ook worden studenten actief betrokken bij het uitvoeren van het praktijkgerichte onderzoek.

Het Kenniscentrum Leren en Innoveren bestaat uit negen lectoraten. Voor een overzicht zie <https://www.onderzoek.hu.nl/Kenniscentra/Leren-en-Innoveren>.

/ CURRICULUM VITAE

Rick de Graaff (1966) is gefascineerd door het leren, onderwijzen en gebruiken van vreemde talen, om de communicatie en het begrip te bevorderen tussen mensen met verschillende talige en culturele achtergronden. Rick de Graaff is sinds 2016 lector Didactiek van de Moderne Vreemde Talen aan Hogeschool Utrecht, en sinds 2012 hoogleraar Vakdidactiek van de Vreemde Talen en Tweektalig Onderwijs aan de Universiteit Utrecht.

Rick de Graaff studeerde Algemene Letteren aan de Universiteit Utrecht, Vakdidactiek Spaans aan de Universiteit van Barcelona, en behaalde zijn lesbevoegdheid Spaans aan Hogeschool Midden Nederland. Hij deed promotieonderzoek aan de Vrije Universiteit, waar hij in 1997 promoveerde op effecten van grammaticaonderwijs op vreemdetaalverwerving.

Rick de Graaff heeft sinds 2002 gewerkt als onderwijsadviseur, docent en taalonderzoeker aan de Universiteit Utrecht (Instituut voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Studievoordienheden IVLOS; Faculteit Geesteswetenschappen; Graduate School of Teaching GST). In 2012 werd hij benoemd als hoogleraar Tweektalig Onderwijs; in 2015 als hoogleraar Didactiek van de Vreemde Talen. Van 2012 tot 2015 werkte hij ook als lector Taaldidactiek aan Hogeschool Inholland.

Eind 2016 werd Rick de Graaff benoemd als lector bij Hogeschool Utrecht, in een samenwerkingsverband met de Universiteit Utrecht. Samen met docenten en onderzoekers werkt hij aan onderzoek en ontwikkeling van de vakdidactische opleiding van docenten mvt en aan de versterking van de mvt-onderwijspraktijk.

/ COLOFON

Auteur

Prof. dr. Rick de Graaff

Eindredactie

Mariek Hilhorst Tekstredactie en Productiebegeleiding

Fotografie

Ed van Rijswijk

Vormgeving

Vuur, Utrecht

Drukwerk

Grafisch bedrijf Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Lectoraat Didactiek van de Moderne Vreemde Talen
Hogeschool Utrecht
24 mei 2018

Openbare les

Van Vreemde Talen naar Vereende Talen
De plek van vreemde talen in het onderwijs

Bezoekadres

Kenniscentrum
Leren en Innoveren
Padualaan 97
3584 CH Utrecht

Postadres

Kenniscentrum
Leren en Innoveren
Postbus 14007
3508 SB Utrecht

Telefoon

088 481 73 73

E-mail

lectoraatmvt@hu.nl
rick.degraaff@hu.nl

Website

<https://www.onderzoek.hu.nl/Kenniscentra/Leren-en-Innoveren/Didactiek-van-de-Moderne-Vreemde-Talen>

ISBN (EAN) 978-90-8928-124-1
Mei 2018, Hogeschool Utrecht
Kenniscentrum Leren en Innoveren

Op deze uitgave is de CC-BY-NC-licentie van toepassing.
Het is toegestaan om deze uitgave te kopiëren, distribueren,
vertonen en op te voeren, en om afgeleid materiaal te maken
dat op dit werk gebaseerd is zolang dit geen commerciële
doeleinden heeft en uitsluitend als de auteur vermeld wordt als
maker: prof. dr. Rick de Graaff/Hogeschool Utrecht.

